Повик за обновување на посветеноста:
Заложби од Хелсинки за
родово сензитивни парламенти во регионот на ОБСЕ

Ние, пратеници од целиот регион на ОБСЕ, собрани во Хелсинки, Финска, на 3–4 јуни 2025 година на работилницата „Остварување на родовата еднаквост во и преку парламентите“, посветена на прегледот на напредокот кон родово сензитивни парламенти, со ова го потврдуваме и повторно го истакнуваме следново:

- Националните парламенти, како основни институции на демократијата, имаат уникатна положба да го поттикнат унапредувањето и остварувањето на родовата еднаквост во политиката, како и во сите сфери на јавниот и приватниот живот. Оваа клучна улога на парламентите е цврсто утврдена во меѓународните договори и заложби, вклучувајќи ја и Пекиншката платформа за акција од 1995 година — чија 30-годишнина ја одбележуваме оваа година — и Акцискиот план на ОБСЕ за унапредување на родовата еднаквост од 2004 година (Одлука бр. 14/04), чијшто принципи сè уште се основа за нашите напори денес.
- Концептот на родово сензитивни парламенти стана најсеопфатен израз на одговорноста на парламентите да ја унапредуваат и одржуваат родовата еднаквост. Меѓународните и меѓу-парламентарните организации имаат водечка улога во оваа насока, создавајќи база на докази и политички рамки кои поттикнуваат понатамошни активности. Декларацијата од Кигали на Интерпарламентарната унија од 2022 година претставува моќно потсетување на глобалната парламентарна посветеност кон оваа агенда.
- Бројни меѓувладини ентитети денес посветуваат ресурси за елиминирање на пречките за целосно и ефикасно учество на жените во парламентите и овозможување на законодавните тела да работат на унапредување на родовата еднаквост, политиките за еднаквост и родово сензитивниот надзор.

Во изминатите три децении, сведоци сме на голем напредок во унапредувањето на родовата еднаквост во рамките на парламентите. Земјите членки во ОБСЕ:

- Тројно ја зголемија просечната застапеност на жени пратенички, достигнувајќи 31.6%;
- Усвоија иновативни закони за родова еднаквост со цел борба против дискриминација и промовирање на родова сензитивност во процесите на донесување одлуки;
- Ги зајакнаа министерствата, агенциите и советите задолжени за политики за родова еднаквост и остварување на правата на жените;
- Воведоа привремени специјални мерки — вклучувајќи законодавни родови квоти и таргетирано финансирање на партии — за да се намали прекумерната застапеност на мажи и да се постигне долгорочна родова рамнотежа во политиката.

Сепак, и покрај овие напори, напредокот во регионот на ОБСЕ е во застој. Сведоци сме на загрижувачки знаци на назадување и на сè поголем отпор кон родовата еднаквост. Повеќе од кога било, развојот на родово сензитивни парламенти е од суштинско значење за спротивставување на овие негативни трендови.

Во овој контекст, ние, пратеници од целиот регион на ОБСЕ, повикуваме на обновена заложба кон глобалната агенда за родово сензитивни парламенти и кон родовата рамноправност како трајна норма и принцип на владеење.

Ги повикуваме националните парламенти во регионот на ОБСЕ:

1. Да усвојат национална политичка заложба за постигнување родова рамноправност во наредната деценија, поддржана со мерлив и реален патоказ и цели за застапеност во следните три изборни циклуси;
2. Да спроведуваат партиципативни родови ревизии во секој пратенички состав за да се оцени како се интегрира родовата еднаквост во клучните парламентарни функции — претставување, законодавство и надзор;
3. Да формираат управувачка група со родов баланс за следење на наодите и препораките од родовите ревизии, спроведување на конкретни, трансформативни мерки во рамките на акциските планови за родова еднаквост, и следење на институционалната трансформација;
4. Да воведат законодавни реформи кои ќе го поттикнат учеството на жените не само во парламентот туку и во политичките партии и во извршните и претставничките тела на национално и локално ниво;
5. Да ги ревидираат и прилагодуваат парламентарниот Деловник за работа и другите регулативи на редовна основа, за да се промовира родова рамнотежа во сите парламентарни структури и да се подобри родовата сензитивност во законодавните и надзорните процеси;
6. Да ги зајакнат мандатите, ресурсите и капацитетите на парламентарните комисии и други релевантни тела, за да се осигури дека потребите и гледиштата на сите родови се вклучени во законодавството и надзорот, врз основа на податоци поделени по пол;
7. Да развијат таргетирани програми за вклучување повеќе мажи — вклучително и пратеници — како сојузници и трансформативни чинители кои ќе делат одговорност со женските лидери во унапредувањето на политиките за родова еднаквост;
8. Да го признаат насилството врз жените во политиката како сериозна пречка за учество и го спречат и санкционираат преку сеопфатни, координирани политики, санкции, истражувања, обуки, зајакнување на свеста и мерки за пријавување;
9. Да го признаат парламентот како работно место и поттикнат култура што поддржува рамнотежа меѓу работата и приватниот живот и грижата за семејството, како за пратениците така и за персоналот;
10. Да обезбедат националните буџети да се развиваат и спроведуваат во согласност со приоритетите за родова еднаквост и со меѓународните практики за родово одговорно буџетирање;
11. Да ги идентификуваат и отстранат пречките за политичко учество на недоволно застапените групи — вклучително и младите, лицата од рурални средини, лицата со попреченост и припадниците на национални и етнички малцинства — со посебен фокус на жените од тие групи, преку иницијативи за зајакнување, кои промовираат различност и инклузија во претставувањето во парламентот;
12. Проактивно да идентификуваат и усвојат мерки за отпор и спротивставување на националните и глобалните назадувања на полето на родовата еднаквост преку внимателно следење, комуникација, застапување и стратешки политички активности, со континуирана работа посветена на надминување на штетните стереотипи и социјалните норми што ја попречуваат суштинската еднаквост.

Заедно, како што е содржано во овие Заложби, мора да создадеме парламенти кои ја отелотворуваат еднаквоста, различноста и ги застапуваат правата на секој граѓанин — стремејќи се кон 50:50 родова рамноправност помеѓу жените и мажите, овозможувајќи да се слушнат сите гласови, низ сите генерации и позадини.